

23x15,5

MATI DOMOVINA

BOG

VESTNIK

SLOVENSKIH PROTIKOMUNISTIČNIH BORCEV

LE XI. St. 3-4
1960

NOTICIERO

129903
Ustanovitelj „VESTNIKA“ duhovni svetnik KAREL ŠKULJ

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. Izdaja ga konzorcij, katerega v sedanjem poslovnem letu sestavljajo: Edi Škulj, predsednik, Gabrenja Vojko, ing. Anton Matičič, Potočar Anton; za ZSPB štirje odborniki (imena in pooblastila prihodnjič); za društvo Bojevniki Pregelj Bogomil, Jenko Jože, Kr. Janez, Logar France; urednik Rant Pavle.

Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Capital Federal, Argentina.
Naročnina: Južna Amerika 96.— pesov, odn. enakovrednost v dolarju, USA in Kanada — 2.50 dolarja letno, Anglija, Avstralija — 1 funt šterling, evropske države — 1.50 dolarja.

Tiska tiskarna Vilko, Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina.
Editor: Edi Škulj, redactor Pablo Rant. — Reg. Nac. de la Propiedad Intelectual en trámite. — „Vestnik“ es el Informativo de los ex-combatientes anticomunistas eslovenos.

D 129903

PZ 729/1967

Vsem naročnikom in bralcem: Iz tehničnih razlogov sta morali številko 1. in 2. iziti v skupnem snopiču in prav tako tudi številki 3-4. — Konzorcij „Vestnika“ je na zadnji seji 28. februarja sklenil, da bo prihodnja številka — za maj — ob obletnici majskih dogodkov, izšla na 32 straneh, junijska in vse ostale naprej pa spet redno mesečno. Število strani se bo ravnalo tako po finančni zmogljivosti kakor po nujnosti objave pre-jete snovi.

† KARDINAL ALOJZIJ STEPINAC

Dan za tem, ko je Tito odlikoval beograjskega nadškofa dr. Josipa Ujčića za zasluge pri izboljšanju odnosov med Vatikanom in FLRJ, je sredi svojega ljudstva, s katerim pa so mu sleherni stik prepovedali, umrl kardinal Alojzij Stepinac, zagrebški nadškof. Odšel je v večnost po zasluženem plačilo k svojemu Gospodarju mož, ki je doma predstavljal simbol odpora katoliškega prebivalstva sedanje Jugoslavije, v svetu pa osebnost, ki je nad vse dostojanstveno in mučeniško prenašala vse muke in trpljenja, ki jih je dano preživeti ljudem v komunističnem „raju na zemlji“.

Tako, kot je nas Slovence udarila smrt našega škofa dr. Rožmana, tako je sedaj prišel udarec nad bratski hrvatski narod. Eni in drugi smo ostali brez vrhovnega pastirja, obema narodoma sta omahnila v grob najtrdnjša branika, združevalca vseh pozitivnih sil v nekončanem boju s komunističnim režimom.

Ko bomo molili za pokoj duše rajnega kardinala in našega škofa dr. Gregorija, se bomo spomnili v molitvah tudi vseh tistih, ki jim bo v bodočnosti dano voditi katoliško ljudstvo v domovino in v tujini. Z našimi prošnjami pri Bogu bomo dosegli, da bomo v obeh pokojnikih gledali svetla vzora in njune smernice v življenju vsak dan na novo uresničevali.

Škof Gregorij, nadškof Alojzij kardinal Stepinac — varujta nas in vodita nas, da bomo v boju vzdržali. Izprosita nam pri Bogu naslednike, ki nas bodo znali voditi po pravi poti in v svojem boju za reševanje duš ne bodo odnehali.

† Dr. IVAN AHČIN

14. februarja je v Buenos Airesu prenehalo bitje srce moža, ki je vse svoje življenje posvetil delu za narod. Pokojni dr. Ahčin ni bil samo glavni urednik Slovenca, tudi ne samo avtor sijajnih uvodnikov, ki so njegovo kratice Drin ponesli po vsej Jugoslaviji, bil je tudi univerzitetni profesor, avtor številnih del s področja sociologije, sodrudek mnogih revij in publikacij, predavatelj in politični delavec, za dr. Rožmanom najmočnejši steber slovenskega semenišča v Adroguéju. Dr. Ahčin je vse talente, ki mu jih je Bog dal, izrabil v korist naroda, iz katerega je izšel, in v napredek skupnosti, kateri je ves čas pripadal.

Pokopali so ga na pokopališču v San Martinu, na področju Velikega Buenos Airesa.

Hvaia mu za vse opravljeno delo in slava njegovemu spominu!

DARILO MATERAM ZA NJIHOV DAN

V Črni maši za naše pobite domobrance je pretresljiv odlomek o materi, ki je na skrivaj in v večnem strahu pred tujo soldatesko in komunističnimi teroristi nosila smrtne ostanke svojega sina na domače pokopališče. Noč za nočjo, dokler ni končala žalostnega opravila. V blagoslovljeni zemlji je dala zadnji dom svojemu fantu, prižgala svečo in mu natresla rož... in molila, molila.

Ljubezen, ki nima meja in ne pozna dna, jo je vodila.

* * *

Pred kratkim sem videl fotografijo množičnega groba vrnjenih in pobitih domobrancev; za lanski Vernih duš dan so neznane roke ogradile s kamni zemljo, pod katero počivajo nekateri naši fantje, zasude so ves grob z rožami in med nje posejale sveče. Ničesar drugega ni videti na sliki razen pristnega okolja naše rodne grude. Na zemljo, travo in kamne je že legel čas petnajstih let; le rože in plameni sveč so pričali o goreči ljubezni.

Bila je ljubezen matere, morda ljubezen sestre — bodoče matere. S sinom in bratom se je združila v vroči molitvi, vedoč, da je duša mrtvih pri Bogu.

* * *

Od desettisoč enaindvajset vrnjenih jih večina počiva v rodni zemlji. V svojem grobu ali skupnem, znani ali neznani, nad vsemi pa plava prošnja molitev mater. Najteže je pokopati lastnega sina, mi je nekoč rekla mama. Pa so naše matere tudi te udarce prenesle. Hudo je bilo, strašno in grozno ob smrti slehernega, čeprav so padali skoraj iz vseh hiš.

Bo že Bog dal, da bo bolje, so govorile matere, a fanta ne bo več za praznike, ne bo ga več za moj god. Pa tako rad je prišel: potico sem spekla in cvrtja je bilo pri hiši. O, moj fant!

Na zunaj so se opogumile, čas je delno zacelil rane. Ostali pa so trenutki, ko se same pogovarjajo s svojimi fanti.

Tudi letos, na njihov dan 25. marca, se bodo. Skupaj prisluhniva njihovem razgovoru.

* * *

Malo se nas je rešilo. Prišli smo v veliki svet. Zdaj se ukvarjamo v tovarnah in pisarnah, smo samostojni gospodarji ali pa res pravi politični emigranti, ki niso prišli v Ameriko zlata iskat. Čas

pod streli je za nami. Živimo s svetom od dneva v dan, uživamo prednosti tehničnega napredka in se seznanjamo s stvarmi, ki so nam bile v našem malem slovenskem svetu neznane.

Ves čas so z nami naše matere. Bdijo nad nami in nas čuvajo, molijo pri Bogu in ga rote, naj nas ohrani dobre. Ne boje se več smrti iz strojnice ali revolverja, strah pa jih je pred našo duhovno smrtjo. In v tem je več trpljenja, ker so posledice hujše.

Premisli, brat soborec, in me prav razumi! Zavedaj se, da sem prav tako kot ti šel skozi vse grozno obdobje kot mlad fant, ki je v nekaj letih groze doma in bede v taborišču pa lagodnosti v Ameriki dozorel!

Naše slovenske matere ni bilo groza, ko je nosila na pokopališče razdrobljene kosti svojega sina. Pretresa pa ji dušo in srce misel, da živih duhovnih mrtvakov ne bodo mogle obuditi k življenju. Vsaka dobra beseda, ki nam jo reče mati, vsaka prošnja in molitev, vsak vzklík k Bogu je trganje duhovno omrtvelih udov z našega telesa, je zopetno prijetanje k rasti v dobrem in svetlem življenju.

V tej borbi so naše matere danes velike junakinje in mučenice. Ob misli na mrtve jih spremlja zavest, da so sinove vzgojile tako, da danes uživajo srečo pri Bogu; ob misli na žive jim trepetá srce, ker ne vedo z gotovostjo, kakšno pot si bomo izbrali.

Pregnati ta strah iz njihovih src bo najlepše darilo, ki ga more nekdANJI borec slovenske narodne vojske dati svoji materi za njen dan.

* * *

Zamisi se, da boš jutri omahnil v tovarni ali na cesti — kaj bi dejal materi v slovo, ako bi ji mogel reči še nekaj besed?

Brat — soborec! Tvoja in moja mama zaslužita najlepše darilo!

Mimo grobov greš, mati — postoj!

Tu spim tak tih — tvoj sin!

Mati! Moj grob je lahak —

ne žaluj!

Iv. Pregelj: „Idile“

PRIPRAVE ZA PARIZ

Proti koncu pomladi 1960 bo v Parizu druga konferenca na vrhovih. Zbrali se bodo državni voditelji ZDA, Sovjetske zveze, Anglije in Francije, da pospešijo dela za ustalitev miru na svetu. Priprave so tokrat zelo obilne in zajemajo ves svet, vendar bodo odločali o usodi miru isti štirje, ki so že v letu 1956 sklicali prvo vrhunsko konferenco v Ženevi, se zbrali, nekaj dni konferirali in se razšli, potem ko so v zaključnem uradnem poročilu priznali, da niso dosegli nobenega sporazuma. Uspeha ni bilo, vendar so bili v svojih izjavah vsi zadovoljni, da je do konference sploh prišlo in da so mogli biti nekaj dni za isto mizo skupaj. Takrat je bila izbrana Ženeva, mesto z lepimi spomini na Zvezo narodov, vendar znano predvsem po njenih neuspehih. Tokrat se pripravlja konferenca v Parizu. Kakor vse kaže, bo to že pravi svetovni kongres, podoben onemu leta 1815 na Dunaju ali kongresu, ki se je leta 1919 zaključil s podpisom mirovnih pogodb po prvi svetovni vojni.

Vrhunske konference so sovjetska iznajdba. Dokler je živel Stalin, takih konferenc ni bilo, ker je bilo vsemu in vsem znano, da je sovjetska diplomacija pod Stalinom poznala samo eno besedo: ne. Zahodni svet je živel mirno v senci ameriške premoči atomskih bomb in uspehih z jedrno energijo. Razgovore na vrhovih je zahteval Hruščov in se počasi bližal cilju: doseči enakopravnost z ZDA in prisiliti predsednika Združenih držav, da se bodo drugod, izven Organizacije združenih narodov pogovarjal z voditeljem Sovjetske zveze o usodi in poteh svetovne politike. Mnogo so Hruščovu pri tem pomagali sovjetski znanstveniki, ki so v nekaj letih dosegli ameriško premoč, jo prehiteli in se sedaj veličajo s tem, da so ameriško tehniko že presegli. Hruščov jezika tehnikov ne uporablja rad (Stalin ni hotel biti odvisen od generalov, Hruščov ne bo dolgo trpel premoči tehnikov), zato govori rad o tem, kako bo komunizem kmalu prehitel kapitalizem... Verjetno sam mnogo neevruje v te besede, toda v ZDA je že izzval zaskrbljenost in nervozo, ko masa gleda samo na uspehe sovjetske tehnike in se lomi v tem, ali naj res jemlje za zlato, kar Hruščov izjavlja. Ko je Hruščov te dni spet ponovil trditev, da je komunizem kapitalizem že prehitel, se je Eisenhower sam moral razburiti nad temi besedami in izjavil, da je mož, ki je bil pred nekaj tedni njegov gost v Camp Davidu: „crazy — blazen“.

Svetovna diplomacija se podaja na pot, ki je res nekoliko v senci nemoralnosti. Na zahodu si pariške konference nikdo ni želel, morali pa so sprejeti sovjetske zahteve in bodo šli na razgovore. Vse, kar se v diplomaciji zadnja štiri leta dogaja, se godi po sovjetski iniciativi. Sestanek v Camp Davidu je že ustvaril neko tiho zavezništvo med ZDA in Sovjetsko zvezo, ko sta Hruščov in Eisenhower sklenila alianso za „ohranitev“ miru. Pravo atomsko vojskovanje bi namreč

mogla sprožiti samo dva: ZDA in Sovjetska zveza. Hruščov je v ZDA sicer govoril še o popolni razorožitvi sveta, napovedal dobo miru in blagostanja, toda to je bilo namenjeno samo temu, da bi se podčrtala razlika med Stalinovo in njegovo politiko: z njim, s Hruščovim, stopa komunizem v svet nove civilizacije, ki jo moreta uspešno graditi samo ZDA in Rusija, če bosta postali iskreni zaveznici, ali pa bo prišlo do tretje, atomske vojne in bo konec sveta... To „zavezništvo“ se seveda ne razvija čez noč; pripravljalo se je vzporedno že nekaj let in se bo pospeševalo na vseh poljih: med ZDA in Sovjetsko zvezo je izmenjava vezi vedno večja in se širi zlasti po Dullesovi smrti na vsa polja. V Moskvo prihajajo ameriški znanstveniki in umetniki, Rusija pošilja v ZDA svoje najboljše umetnostne skupine. Prva faza pripravljanja zavezništva za ohranitev miru, se je v veliki meri že raztegnila na druga polja in v zadnjih mesecih je postala ameriška zunanja politika tako „umirjena“, da je iniciativnost Moskve še bolj vidna.

Toda v Parizu bo konferenca štirih; in vsaj konference NATO in posvetii zahodnih zunanjih ministrov (de Gaulle bo še pred majem obiskal ZDA) dokazujejo, da se skuša zahod ohraniti trdno povezan v obrambni blok, ki je naperjen samo proti Sovjetski zvezi. MacMillan je bil sicer prvi v Moskvi in si lasti zaslugo, da je on spravil Hruščova na konferenco v Camp David. Francija je sprožila svojo atomsko bombo in bo imela pri tem ogromne stroške, ne zato, da bi bila vojaško krepkejša (kaj je ena bomba ali nekaj več v primeri s tisoči v Rusiji in ZDA), ampak zato, da bi imela sredi marca priliko s Hruščovim govoriti z dvignjeno glavo... In Hruščov bo ostal v Franciji dalj časa, kot pa je bil v ZDA. V Londonu in Parizu vedo, da se vari „zavezništvo“ med ZDA in Sovjetsko zvezo in da hoče to zavezništvo ohraniti mir na svetu; mir je najvišja dobrina in bi bilo kar prav, da bi zavaroval in utrdil, toda nikakor se ne sme zgoditi, da bi bila samo dva, dasi sicer najmočnejša, ki bi mir varovala. Konferenca na vrhovih v Parizu naj tedaj nenormalne temelje zavezništva med ZDA in Rusijo prenese na širši bazo: vsaj vse štiri glavne velesile na svetu naj se pogovore za mir v Berlinu, za usodo Nemčije, za ravnotežje v Aziji in Afriki — za res pravi mir in srečo vsega sveta.

Hruščov je po sedmih letih svoje vlade dosegel mnogo: razbil ali uničil je ugled OZN v Newyorku in izsilil na zahodu sklep, da se morajo razpravljati svetovne zadeve na posebnih konferencah. Nič zato, če je bila prva konferenca v Ženevi brezuspešna, tudi druga pariška bo rodila le malo uspeha (kje bo mogoče urediti zadevo Berlina ali kaj šele načeti vprašanje zedinjenja Nemčije), toda vse, kar se dogaja, se že razvija po urniku, ki ga sestavljajo v Moskvi. Sedem let so vztrajno delali — in nekaj dosegli. Morejo delati ali čakati še sedem let, da bodo dosegli — tisto, kar se z vojsko danes sploh ne more več doseči, ker je vojska nemogoča (vsaj na našem kontinentu). In kaj bi hoteli doseči? Kadar Hruščov govori o tem, da je komunizem že prehitel kapitalizem, seveda ne misli resno. Sicer je revolucionar stare garde, vendar ve, da je komunizem v zatonu, kakor je v krizi kapita-

lizem... Tega sicer sam ne govori, toda opazovalci (tudi Amerikanci), ki se vračajo iz Moskve, ugotavljajo, kako se vsebina ruskega komunizma spreminja, odkar se vriva v vodstvo nov rod. Ko se je MacMillan vrnil iz Moskve, je navajal, da sovjetska vlada pri vsem napredku ne bo dosegla angleškega standarda v prihodnjih petnajstih letih, tudi če hiti naprej s 15% napredka in se Anglija zadovolji samo s pol odstotka napredka vsako leto; ameriškega standarda pa v Rusiji ne bodo dosegli v 25 letih, pa če se ameriški napredek popolnoma ustavi na sedanji stopnji... Francija ima pod de Gaulleom samo eno veliko ambicijo: postati voditeljica nove Evrope, ki ima v sebi še ogromno sil in bo njena sreča, da so te sile usmerjene predvsem na polja idej in kulture — torej za tekmo med ZDA in Rusijo, „nezanimive“. Seveda Anglija Franciji nikdar ne bo dopustila vodstva Evrope, ker bi v tekmi med ZDA in SSSR potem mogla Anglija shajati samo kot privešek ZDA.

Tako bodo šli na konferenco z zelo različnimi nameni in cilji. Govorili bodo mnogo o Berlinu — mogoče bodo dosegli celo kak sporazum na račun Nemčije —, razpravljali o popolni razorožitvi, v bistvu pa ugotavljali, kako se rušijo temelji, na katerih je slonela vsa dosedanja politika našega planeta. Na zemlji je postala vojska nesmisel (in vsa zgodovina zemlje je posejana samo s prehajanjem od ene vojske na drugo), razvoj tehnike ruši temelje komunizmu v Rusiji, ameriška politika je zamudila izdelati program za vodstvo svobodnega sveta — povsod sami neuspehi, nad temi pa se razvija novo obzorje, ko skušajo težišče dogodkov prenesti izven zemlje.

Kaj jih k temu žene? Če bi skušali izenačiti življenjski standard ljudi na zemlji, bodo rabili vsaj trideset let miru in dobre volje in vse to pod pogoji, kakor to danes narekuje sovjetska iniciativnost. Sicer je ta bolj zunanja in se nad tem, kaj bo čez deset ali petnaest let ustvaril Hruščovov naslednik, že morajo delati nove prognoze in posebni načrti. Vendar se razvoju ni mogoče ustavljati, zlasti če ga narekuje ta znanost in tehnika, ki se bo in ne sme več ustaviti niti za sekundo. Faraoni so v Egiptu gradili svoje piramide s sužnji; nova odkritja in prodori tehnike in vesolja se napovedujejo z ogromnimi načrti in stroški. Zahodna civilizacija se nobenemu suženjstvu ne bo mogla podrediti in za tekmovalje z njo se bo v vzhodnem delu sveta sistem suženjskega dela še poostiril in poglobil in verjetno terjal strahovite odpovedi v pojmovanju človeške svobode. Ko sovjetski svet ustvarja nove tehnične sadove, jih odkriva kot sadove napredka, toda za to senco napredka se kaže sistem, ki more biti hujši od vseh dosedanjih... Hruščovu je uspelo dati komunizmu drug izraz in pomen. Toda za tem se skriva nevarnost, da bo v tej dobi koeksistence s komunizmom zahodni svet gradil skupno s sovjeti sistem, ki more odpreti pot tiraniji, ki bo hujša od vseh dosedanjih. Vojske sicer ne bi bilo, toda komunizem bi svoj cilj dosegel, ne da bi se sprožila samo ena bomba.

R. J.

KIKELJ - ŽUPEC

V letošnjem marcu je poteklo osemnajst let, odkar sta padla. Nobena takšna številka ni to, ki smo je navajeni proslavljati ali se je spominjati. Pa naj vsaj letos bo njuna smrt drobna misel našim študentom.

Zdaj jih je že veliko, študentov in akademikov, ki si razširjajo znanje na vseh mogočih univerzah in kolegijih. Spremlja jih slovensko ljudstvo, zavedajoč se, da bo iz njih vrst zrastle ekipa mož, na katerih ramena bo nekoč padla vsa teža ohranitve prave in čiste slovenske smeri v naši stvarnosti.

Kikelj in Župec sta za Emmrom, ki je prvi padel, odprla dolgo vrsto študentov, ki so omahnili v vrstah vaških straž in domobranstva. Prihajajo sta vsakdo iz drugega tabora znotraj katoliške skupnosti. Ostra akademska borba, ki ju je pogosto ločevala na univerzi ali v akademskih društvih, je bila spričo njune povezanosti v istem cilju — borbi proti komunizmu — tako neznatno majhna, da danes kakor tedaj oba fanta najočitneje predstavljata nujnost popolne strnjenosti vseh v zadevah, ki se tičejo vsega slovenskega naroda. Naj bodo naša navzkrižja še tako krepka v malenkostih, naj bo med nami še toliko različenost v pogledih nazaj in naprej, vedno nam mora biti pred očmi samo ena sama edinstvena misel: ničesar ne bomo dosegli razkropljeni, razprti in razdvojeni, vse pa bo dosegljivo v skupnosti, medsebojnem spoštovanju in bratski ljubezni.

V smrti prvih fantov je pravzaprav neka simbolika: Emmer — naprednjak, Kikelj — član Katoliške akcije in Župec — član akademskega kluba Straže — so s krvjo zaliti temelji skupnosti, ki se je utrjevala v vseh bitkah od Turjaka in Grčaric pa do prehoda čez most v Borovljah.

Takratne terence in minerje so danes nadomestili zagrenjeni nergači, ki nezavestno opravljajo več škode kakor komunistični teroristi nekoč. Takratne atenta orje so zamenjali agenti mednarodnega komunizma, ki pridno sejejo ljuško med pšenico.

Tvoja dolžnost je, soborec, da pomagaš ruvati plevel!

MISLI ZA VELIKO NOČ^v

Po prvih korakih čez nizki, deroči Cedron se je začelo njegovo trpljenje. Skozi kamnito ograjo, mimo kaktusov, mimo stiskalnice za olje. Ob mrzli skali pod oljkami je kraj neizmerne tesnobe, strahu, pričakovanja. Ni čuda, da se kri meša med pot in polzi na tla.

Skozi drevje se že svetijo plamenice. Prihajajo. Na čelu izdajalec. Soldateska peha surovo izčrpano telo nazaj v mesto, pred hišavce in pobeljene grobove, da mu bodo prisodili „pravico“. Ani se iskre oči ob spletkah in kriminalnem načrtu. Kajfa je prav tako kot njegov tast brez trohice čuta za pravico. Ves veliki zbor je brez enega samega človeka, ki bi mu bilo kaj za pravico. Heroda ni mogoče jemati resno. Pilat je iskren, a je koritar.

Na križ! Prej še biči s kovinastimi zrni, ki trgajo meso, krona z dolgimi trnji v glavi, pljunki v obraz, rdeči plašč okrog ramen.

Težka je pot, bolijo padci. Najhujše je nategovanje na križ. In potem tri ure, dolge kakor večnost. Groza je. Vsa narava se ogrne v temo. Kelih trpljenja je poln.

Tako trpljenje ne more ostati brez plačila.

In res:

V nedeljo zjutraj je vsa narava kakor ožarjena od sija Vstalega.

—:—

Po prvem ovinku proti jugu se je začelo njihovo trpljenje. Zavedli so se, kam jih peljejo. Ne v Italijo. V Jugoslavijo, med krvnike. Kamijoni drdajo in polnijo srca z grozo, s strahom, s pričakovanjem.

Vlak se ustavi. Iz bližnjih hiš se že svetijo rdeče zvezde. Izdaja. In to pot ne samo od rdečih, katerih čas je ves tlakovan s prelomljenimi besedami, ampak tudi od zaveznikov. Divjaki pehajo telesa nedolžnih v živinske vozove, da jih zapeljejo v zakolj. Sovraštvo se iskri rdečim v pijanih očeh: ni ga med njimi, ki bi mu bilo za pravico. Oni jo režejo po svoji volji, kot bi bila pravica nekaj, kar sme človek določati. Sodniki v Ljubljani si manejo roke ob zločinskem načrtu.

V jame. A prej še udarci s puškinimi kopiti, pljunki v obraz, za bodečo žico na sonce, v lakoto in žejo. Ponižanja brez konca. Muke brez mere.

Težka je pot v jame. Najhujša je bolečina v zapestju, kamor reže žica, na katero je zvezan drug trpin. Še zadnji koraki, novi

udarci in strel iz strojnice. In potem čakanje v jami. Blagor mu, kdor je takoj mrtev. Drugi čakajo: uro, dve, tri... ves dan. Večnost ne bo mogla biti daljša. Navsezadnje le pride konec.

Je to trpljenje samo sebi namen? More ostati brez plačila?

Ko bi tretji dan po zadnjem dihu vstala ta telesa, koliko bi bilo sija po Krasu!

— :: —

Kristusovi sovražniki so se usodno zmotili. Računali so, da bo z Jezusovo smrtjo konec njegovega dela. Niso razumeli, da bo ta smrt šele pravi začetek vsega njegovega dela. Kako se je razmahnila Cerkev na križ Pribitega.

Smrt naših fantov in mož naj bi bila konec boja za resnico in pravico med našim narodom. V resnici mora biti njihova smrt le osnova, izhodišče in pobuda za intenzivnejše delo. Njihova kri je tisto, kar bo dalo rast našim naporom.

B. R.

VSEM SODELAVCEM, SOTRUDNIKOM IN PRIJATELJEM!

Ker mi službene razmere ne dopuščajo, da bi se mogel dovoljno posvetiti uredniškemu delu „Vestnika“ zato sem izrazil konzorcijo željo, da me razreši dolžnosti, kar mi je bilo ugodeno. Čutim dolžnost velike zahvale vsem sodelavcem, posebno onim stalnim sotrudnikom, ki so prav razumeli potrebo velikega poslanstva našega „Vestnika“. Prav tako hvala vsem naročnikom in prijateljem, ki so pripomogli k rednemu izhajanju glasila. Vse in vsakogar posebej prosim še za nadaljnje sodelovanje in zvestobo našemu glasilu.

Ivan Korošec l. r.

Buenos Aires, 2. februarja 1960.

BORBA V SAMOSTANU PLETERJE POD GORJANCI

(18.—20. februarja 1943)

Pleterski samostan, največji tega reda v Sloveniji, leži pod samimi Gorjanci; partizanom je bil sijajno zatočišče, zlasti še, ker jim je prior šel v vsakem pogledu na roko. Ob raznih akcijah je prior v svojem samostanu skrival partizanske kolovodje, med katerimi so bile celo ženske, kot na primer mati in sestra znanih partizanskih kolovodij iz Št. Jerneja, bratov Pirkovičev. Tu so partizani dobivali zaloge hrane, sanitetnega materiala in podobno. Vasi okoli Pleterja so bile nešteto izpostavljene partizanskim ropom in preganjanjem. Na prošnjo prebivalstva in z namenom čim bolj uspešnega patroliranja v Gorjanskem pogorju je poveljstvo II. bataljona Legije vzpostavilo v Pleterjih posadko. Kljub dejstvu, da je bilo nezaželeno vezati vojaške enote na posamezne postojanke in jih tako omejiti pri njihovih akcijah, je v začetku novembra 1942 posadka v Pleterjih postala dejstvo. Nastanjena je bila v gospodarskem sektorju samostana in ne v meniškem delu. Obsegala je dve četi, prvo, *Karatovo* in tretjo, *Lukovo* četo, vsega ca. 240 mož. Jasno je, da partizanom to ni bilo po volji, saj so s tem izgubili zvezo in dragocene dobavke, ki so jim bile življenjsko važne. Poleg tega pa so njihove enote stalno zasledovale patrole, ki so iz Pleterja vpadale v Gorjance.

Po informacijah priorja je vrhovno poveljstvo NOV in POS-a napravilo načrt za napad na Pleterje in popolno uničenje protikomunistične vojske, predno bi postal položaj v Gorjancih zanje prenevaren. Načrt je bil sijajno izdelan, v akcijo so privedli skoraj 2000 mož, od tega večinoma svoje elitne edinice. Ker je kontrola Gorjancev bila v njihovih rokah, so z lahkoto v svoj bojni načrt vključili hrvaške tovariše.

Začetek boja

V četrtek, dne 18. februarja, ob 10 ponoči je nenadoma zaregljalo. Stražar v bunkerju za samostanskimi hlevi je začel neusmiljeno streljati. Napad na Pleterje se je pričel. Sovražnik se je priplazil iz gorjanske vasi Drče po jarku ob obzidju do samih železnih vrat, ki so bila navadno zaklenjena, tisto noč pa odklenjena. Očividno je sovražnik menil tiho priti v samostan in iznenaditi borce. Da jim ta

načrt ni uspel, se je zahvaliti budnemu stražarju na tem sektorju. V mahu so bili borci na položajih. Partizanski napadalci so bili dobro informirani o položaju, vedeli so točno, kje so bunkerji in kje je obrambni položaj najbolj šibak in ravno na te so z vso silo pritiskali. Uspelo jim je celo dobiti spoznavna gesla, kar je še olajšalo njihovo približevalno akcijo. Njihov načrt je bil tako natančen, da so lahko bili prepričani, da bodo uspeli zavzeti samostan v kaki uri. To potrjujejo izjave partizanov, ki so naglašali: „V eni uri bomo že belčke klali!“

Vodnika *Zorko in Sladič* sta obšla položaj, šla na podstrežje in tam v strehi napravila odprtino za metanje bomb. Te ročne bombe so bile v veliko pomoč, ker so padale v grupe partizanov, ki so se gnetli ob obzidju. Partizani so pritiskali predvsem na južno steno samostana, ki je bila najšibkejša branjena. Uspeli so priti do vrat, katera so zažgali. Branilci so postavili v zvonik kapelice trojko, ki naj bi branila vdor skozi vrata. Bombaši pa so na podstrežju skrbeli zato, da napadalcem ni uspelo preplezati južne stene samostana.

Samostan sam sta napadali Gubčeva in Cankarjeva brigada; XIII. hrvaška proletarska udarna brigada je pa istočasno napadla štab bataljona na Brezovici pri št. Jerneju. V zasedi je bila Tomšičeva brigada, ki naj bi preprečila prihod ojačanja. Brezovico je branil le štabni vod pod poveljstvom *Jakoša Joškota* s kakimi 50 možmi, ker je del moštva bil zunaj v zasedah in patrolah. Oborožitev v Pleterju je bila šibka, municije ni bilo dosti v zalogi, avtomatskega orožja pa skoraj nič, ker je bilo posojeno za zasedo. Vsa postojanka je imela eno samo zbrojevko, ki jo je hrabro nosil in junaško uporabljal *Franc Jevnikar*. Partizani pa so razpolagali ne samo z ogromnim številom moštva, ampak tudi s sijajnim orožjem. Imeli so gorske topove, lahke in težke minometalce in veliko množino avtomatskega orožja.

Višek napada

Prvemu navalu, ki naj bi bil iznenadenje, a je bil opažen in odbit, je sledil drugi, tretji... Napadalci so na ves glas vpili: „Naprej, proletarci, dol s farji, juriš! hura...“ Posamezni napadajoči kolovodje so vedeli za imena nekaterih branilcev, katere so pozivali, da se jim predajo. Na vse take pozive so dobili odgovor v obliki svinčenk. Ko so vrata na južni steni pogorela, so skušali vdreti v samostan, na same hodnike. Trojka v zvoniku pa se je držala in neusmiljeno odbijala in zavračala vsak njih poizkus, da se prebijejo v samostan. Istočasno, ko so na tej strani skušali vdreti v hodnike, so na jugozahodni strani pritiskali z vso silo. Pritisk so posebno pojačali z metanjem lahkih avionskih bomb. Detonacije so bile tako strašne, da se je starodavni samostan skoro tresel. Proti jutru prve

noči so le uspeli priti na južni strani skozi porušena vrata in prišli do prvega vogala križnega hodnika, valeč pred seboj vrečo peska za zaklonišče. Hrabri strojničar Jevnikar je v tem usodnem trenutku prihitel na kritični sektor in jih z rafali svoje strojnice zopet vrgel ven. Veliko so k neuspehu partizanov na tem sektorju pripomogle tudi bombe narednika *Edija Marina*.

Po neuspehlih poizkusih na tej strani so uporabili novo strategijo. Navalili so na staro cerkev. Strojničar Jevnikar je takoj prihitel na novi kritični sektor in sejal smrt napadalcem, katerim je uspelo pregnati branilce iz bunkerja pred cerkvijo. Potegniti so se morali do cerkvenih vrat, ki vodijo v hodnike, in tu napraviti svoj obrambni položaj. Vod partizanskih bombašev je navalil, a ni uspel. Obležal je na bojišču. Partizani so odveleli svoje mrtve in ranjene in takoj navalili znova s težkimi bombami. Omet starodavne cerkve je padal na branilce, na oknih so zijale odprtine. Iz bunkerja pri gnojišču so branilci prinesli desetarja *Jožeta Rabzelja*, ki se je ponesrečil z nemško ročno bombo. Prva žrtev med branilci.

Zaman je bila vsa partizanska premoč, branilci so se držali in borili kot levi. Nič ni partizanom pomagalo, da so še pred napadom uničili transformator, da je tako samostan bil brez vsake luči. Vsak naval je bil odbit in krvavo so ga morali plačati. Tisti, ki so skušali potegniti nazaj mrtvece in ranjence, so padli na bojišču.

Med vso borbo pa je proletarska brigada srdito obdelovala štab bataljona na Brezovici. Obstreljevali so ga z gorskim topom, a brez uspeha. Edina žrtev je bila ta, da so kuratu *Tončku Šinkarju* zbili očala. Tudi v tej borbi so uporabljali vse mogoče trike, samo da bi čimprej uničili štab. Nekateri partizani so bili tako drzni, da so se pod zaklonom približali neposredni bližini zgradbe, kjer je bil štab. Neki partizanski oficir se je ob kritju samokolnice naložene s peskom priplazil prav do vrat. Čim je to zapazil poveljnik *Milan Kranjc*, je njegovo napredovanje takoj preprečil z direktnim strelom v predržeža. Kordunaši in Ličani v XIII. brigadi so navalili z bombami na Brezovico in se ji približali prav do bunkerjev, ker so imeli sijajno strojnično kritje iz svojih zased na Golobinjeku. Vsak tak juriš pa je bil odbit; še več: ko se je zdelo, da je sovražnik že skoraj zmagal, so se iz Gregoričeve vile, v kateri je bil štab s svojim štabnim vodom, začuli zvoki navdušenih pesmi, iz lin pa so se vsuli rafali in toča bomb. Tak odziv borcev je prisilil Kordunaše, da so se umaknili nazaj in z jutrom dokončno prenehali napad na Brezovico. Istočasno je prenehal pritisk v Pleteljih. Sovražnik se je zjutraj umaknil nazaj v zaščito gorjanske hoste. Branilci so sedaj šele mogli pregledati teren in položaje, ki so bili najbolj kritični. Vse tajne dohode in kanale so močno zadelali, požgana vrata utrdili in zadelali. Partizani so iz svojih položajev budno pazili na vsako aktivnost in premikanje

branilcev. Popoldne 19. februarja je bil težko ranjen študent *Zorko* iz 3. čete. Kako resen je bil položaj v preminuli noči, so dokazali številni jarki in strojnična gnezda, katera so partizani preko noči izkopali pred samimi glavnimi vrati samostana.

Zaradi močnih zased je bilo nemogoče misliti, da bi se kaka enota ali patrola mogla prebiti iz Pleterja, dasiravno je bilo nujno, kajti zaloge municije so hitro pohajale. Iz Brezovice je prihajal proti Pleterjam štabni vod pod vodstvom svojega hrabrega vodnika Jožeta Jakoša, prišel je v neposredno bližino, vendar se je moral umakniti zaradi hudega partizanskega ognja od vseh strani. Vse strateško važne točke so imeli zasedene. Jakoš je izvedel napad proti partizanskim zasedam pri Pirkovičevem mlinu; prebil in pregnal bi to zasedo, da niso partizani takoj poslali ojačanja.

Med temi akcijami okoli Pleterja so Lahi iz Št. Jerneja obstreljevali pletersko okolico. Kot nalašč je eksplodirala le približno vsaka deseta granata. Domet je bil daleko prekratek, da bi to obstreljevanje moglo partizanom napraviti kako škodo. Po končani borbi so protikomunistični borci našli po poljih veliko število laških granat, ki niso eksplodirale. Dokaz več, da Lahi partizanov niso hoteli preveč oškodovati. Popoldne 19. februarja je nad Pleterji krožil laški avion in odvrigel nekaj bomb višje v Gorjance; na položaje okoli Pleterja, kjer so res bili partizani, pa ni streljal.

Zadnji poizkus

Zvečerilo se je. Kljub poizkusom pomoč iz Brezovice ni mogla priti v stik z branilci Pleterja. Ojačanja ni bilo niti ne municije. Ta noč bi bila usodna. Partizani so se tega dobro zavedali, zato so se temeljito pripravili in s podvojeno silo pritisniti, brž ko je padla noč. Prenehali so z napadom na Brezovico in vse rezerve vrgli v napad na Pleterje. Z vso silo so naperili svoj napad na staro cerkev. Juriš je sledil jurišu, ali vsak je bil odbit. *Simo in Hočevlar* sta držala partizanske napadalce v šahu, odbila sta s svojimi borci vsak naval. Opolnoči je partizanom uspelo zažgati shrambo, kjer je bilo spravljeno poljsko orodje. V tej shrambi so imeli spravljeno tudi žito in po poročilih samega priorja tudi partizansko koruzo. Takoj nato, ko se je požar razbohotil in obsvetljeval ves položaj branilcev, so navalili rdeči znova. V notranjost prve celice desnega, 160 metrov dolgega križnega hodnika, je priletela bomba. Branilci na vogalu hodnika so se morali umakniti na nov položaj. Ukazano je bilo, da vsi menihi odidejo v kapelo in da se nihče ne sme kretati na hodniku, kajti bati se je bilo, da bi lahko preoblečeni partizani vdrli na hodnik. Kot domnevano, tako se je resnično zgodilo. Izza prve celice se je prikazala oseba, oblečena v meniško haljo. Narednik Marin jo

je ustavil s pozivom, kdo je, in odgovor je bil „samostanski brat“. Marin je vedel, da so vsi dobili ukaz, da gredo v cerkev, zato je sprožil in podrl partizana, ki se je skrival pod meniško haljo.

Ponovil se je pritisk bombašev. Vdrli so v samostan in zažgali celice, katere pa so oropali, predno so zanetili ogenj. (Prior pravi: „V celicah so partizani vse, kar so našli, rešili zase...“ Požig celic je vodil sam komandant Cankarjeve brigade Drago Jeftić, ki je medtem že prilezel v samostan. Potem ko jim je uspelo zrušiti bunker v kanalu, ki je na strani proti Drči, so vdrli na hodnik. Dohod po tem kanalu so nekaj časa zelo uspešno branili *Stanko Kirn, Hosta Franc, Plantar Alojzij* in drugi borci. Plantar je še potem, ko je bil bunker porušen, branil dohod iz gnojnične jame, v katero je skočil. Gotovo je, da je njegov junaški nastop onemogočil masovni vdor v samostan.

Celice so gorele, menihi so prosili, da bi smeli gasiti oziroma čuvati knjižnico, ki je bila v nevarnosti. Prior sam je prinesel žganja s prošnjo, da mu branilci pomagajo rešiti knjižnico. Branilci so na podstrešju porušili del krova in tako presekali ogenj in obvarovali knjižnico.

Moralni pritisk

V tako obupnem stanju so se nenadoma začele širiti med branilci alarmantne novice, da so partizani že v samostanu, da koljejo, da so branilci zapustili položaje in celo, da so se nekateri preoblekli v menihe, da bi jih partizani ne spoznali. Vse je bila laž, vendar je tako govorjenje imelo porazen vpliv na branilce. Celo oficirji so bili poparjeni. Vodnika Zorko in Sladič sta obšla položaje, zaježila najvažnejše vrzeli in skušala vlti novega poguma v borce. Da se je pritisk vsaj malo omilil, se je zahvaliti stalnim naporom Jakoša Joškota, ki je neprestano napadal partizanske odrede na Golobinjeku in s tem vsaj delno zmanjšal pritisk na samostan.

Položaj je postal kritičen. Oficirji so se zbrali na posvet in hoteli napraviti načrt za izpad. Mnenja so bila deljena. Nekateri so bili za izpad pri glavnem vhodu, kar bi pomenilo samoumor, kajti partizanska strojnična gnezda bi borce pri takem poizkusu dobesedno pokosila. Sladič je predlagal, da bi se sam z desetino dobrovoljcev prebil do Brezovice in dobil ojačanja. Ob 8 zjutraj 20. februarja je Sladič s svojimi prostovoljci uspešno izvršil proboj proti Pirkovičevemu mlinu v smeri vasi Sela. Tu bi bilo skoraj usodno za te junake, kajti iz Sel je udarila partizanska zaseda, iz Golobinjeka pa štabni vod, ker ni vedel, kaj je na stvari.

Preboj je bil uspešen in patrolo je sprejel poveljnik Kranjc s svojim štabom. Takoj se je zanimal za borce in za situacijo v samostanu. Patrola je od komandanta odločno zahtevala, da se pojačanje

in pomoč nemudoma odpravi v Pleterje in mu tudi razložila, da je nemogoče braniti položaj, kot so Pleterje, z vojsko, ki niti dobro obožena ni.

Konec borbe in umik iz samostana

Pomoč je bila poslana. Na Golobinjek so bile postavljene močne zasede in od tod so z minometalci začele obdelovati partizanske položaje okoli Pleterij, kamor se je partizanska druhal po drugi noči umaknila. Borci iz Brezovice so se razvili v strelce in pod kritjem teškega ognja iz Golobinjeka napadli položaje v smeri Sela—Vrhovlje. Po ogorčeni borbi jim je uspelo zavzeti položaje okoli Pleterij in nato so borci iz Pleterij izvršili izpad. S posadko iz Pleterja je odšlo tudi 46 menihov in samostanskih bratov, ker so se bali partizanskega maščevanja. V samostanu pa je ostal prior in njegov ekonom z maloštevilnim premstvom. Eden od samostanskih bratov je bil pri umiku ranjen in je pozneje umrl. Protikomunistični borci so v vsej borbi imeli dva mrtva (eden po nesreči), sedem pa je bilo ranjenih ob izpadu. Partizanske izgube so bile strašne, njihova trupla so ležala vsepovsod. Kljub temu, da so jih sproti skušali odnesti. Ceni se, da je partizanov padlo v teh borbah okoli 400. Znano je, da je operacije pri Pleterjih vodil načelnik štaba IV. partizanske operativne grupe Šaranović, navzoči pa so bili vsi komunistični kolovodje iz Slovenije, med drugimi Maček in Viktor Avbelj.

Ob mislih na borbo v Pleterjih je nujno, da se spomnimo tistih, ki so se posebno odlikovali in dosegli, da ta boj za naše enote ni bil usoden, pač pa zmagovit. Ti junaki: Hočevanar, Simo, Zupe, Marin, Bambič, Kirn, Plantar, zlasti pa še vodnika Sladič in Zorko in strojničar Jevnikar, zaslužijo vso pohvalo in priznanje. Borba v Pleterjih gotovo spada v zgodovino. Dolž, Prečna, Krka, Drečji vrh, Gracarjev turn, Sv. Križ, Pleterje, Suhor, Ajdovec, Žužemberk, Javorovica, Št. Jošt, Bela cerkev, Št. Rupert, Grčarice, Turjak, Grahovo in Kočevje, to so in bodo ostali mejniki, ki bodo pričali, kako se je slovenski vojak boril proti brezbožnemu komunizmu.

Opomba: V svojih spisih „Partizani in Pleterje“ prior pater Leopold obdoljuje protikomunistične borce med drugim tudi tega, da so po umiku izropali samostan. To je laž. Izrožgani, borci so imeli srečo, da so sploh lahko odnesli s seboj svoje stvari in pa celo glavo. Kar niso partizani izropali že med borbo, so menihi na lojterskih vozeh pri umiku odpeljali v Št. Jernej. Ljudje iz okolice Pleterja vedo povedati dalje, da so na vozovih morali voziti za partizane naropano blago iz Pleterja. Kako izmišljene so obtožbe pleterskega priorja, najlepše povedo njegove besede iz iste knjige (stran 68): „V nekatere prazne celice smo bili premestiti krojačnico in lekarno, da ne bi bile preblizu belih. Tam so bile tudi vse krojaške in lekarniške zaloge. Partizani so mnogo tega rešili zase, vendar pa je mnogo zgorelo!...“

NAŠ DVOJNI DOLG

Za visoke naloge, ki jo čakajo, mora biti vojska dobro opremljena, kar najboljše izurjena, predvsem pa duhovno pripravljena.

Duhovno stanje je najbolj važno. Nič ne služi vojski sijajna oprema in prav malo ji velja še tako temeljita izvežbanost, če ni v njej pravega duha.

Zgodovina nam nudi dosti primerov iz bližnje in daljne preteklosti, da so velike in bogato opremljene vojske, ki niso bile slabo izurjene, podlegle zato, ker njihov duh ni bil na potrebnih višini; nasprotno pa vidimo, da so številčno manjše in slabše opremljene vojske zmagovala, ker je bil v njih zdrav duh.

V vojski vlada zdrav duh, kadar prevladujejo splošno človeške, državljanske in vojaške kreposti.

Človek se že rodi, nagnjen k dobrim in slabim lastnostim; pri-nese jih kot dediščino na svet. Z vzgojo se dobre lastnosti razvijajo in slabe odstranjujejo. Vojaška vzgoja stremi za tem, da splošne človeške in državljanske kreposti, ki že krasijo mlade novake pri vstopu v vojsko, vzdigne na še višjo raven in da razvije v njih vojaške kreposti, brez katerih vojak ne more biti dober vojak.

Najbolj učinkovit pri vzgajanju je dober zgled, zlasti če prihaja od vzgojitelja samega. Vojaški starešina, ki je tudi vzgojitelj podrejenih mu vojakov, se mora zategadelj truditi, da bi bil čim popolnejši ter da bi bil vselej in povsod svojim podrejenim vzor v vojaških krepostih.

Med vojaškimi krepostmi je nekoliko takih, ki pridejo do izraza pretežno na bojnem polju, kakor: hladnokrvnost, neustrašenost, hrabrost in junaštvo. Za te in podobne vojaške kreposti črpa vzgojitelj zglede iz zgodovine, predvsem iz zgodovine lastnega naroda, kajti domač zgled ima večjo moč.

Slovenci smo se kot vojaki do pred 40 leti borili za korist tistih, ki so bili naši tlačitelji. Razumljivo je, da za tako vojskovanje ni moglo biti navdušenja in da podvigi slovenskih fantov in mož na bojnem polju pri slovenskem narodu niso zadeli na poseben odjek ter se jim zato tudi ni ohranil spomin.

Moremo reči, da slovenska vojaška tradicija začenja šele z boji za slovensko štajersko in slovensko Koroško leta 1918. Zgodovina teh bojev nam daje nekoliko vojaških vzornikov, med katerimi se lik

generala Rudolfa Maistra in poročnika Franja Malgaja najmočnejše odražata.

Vojna, v katero smo stopili 1941. leta, je bila prekratkega trajanja, da bi se mogli uveljaviti tisti, ki so bili pripravljeni na velika dela.

Sledila ji je gerilja, ki bi mogla biti naša epopeja, ako se ne bi po hotenju komunistov izpačila v državljansko vojno.

Tudi žalostna bratomorna vojna ni brez junakov; tudi ta zapušča posnemanja vredne zglede visokih vojaških kreposti. Ime junak seveda zaslužijo v državljanski vojni samo tisti, ki so se borili za pravično stvar. Da je v naši državljanski vojni pravica bila na strani protikomunističnih borcev, bo vsak nepristranski raziskovalec lahko zanesljivo in hitro ugotovil.

Netovariško bi bilo od tistih, ki so to vojno preživeli, ako ne bi storili ničesar, da bi se ohranil spomin na njihove padle soborce; a bila bi tudi neizmerna škoda za našo vojaško zgodovino, ki je, kakor smo malo prej ugotovili, šele v začetku in zato dokaj skromna, če bi po nemarnosti živih prič bila prikrajšana.

V času, ko se bliža petnajstletnica zadnjih dogodkov te naše velike narodne žaloigre, z zadovoljstvom ugotavljamo, da so se slovenski protikomunistični borci redno in dostojno spominjali svojih mrtvih tovarišev. Junijske spominske svečanosti so bile vedno najbolj obiskane prireditve slovenskih izseljencev. Ves izseljenski periodični tisk posveča tem našim junakom vso dolžno pozornost. Brošure in knjige o dogodkih te dobe so že izšle v zamejstvu in nove so v pripravi.

Bodoči vojaški vzgojitelj bo torej imel na razpolago dosti snovi, iz katere bo mogel črpati potrebne zglede vojaških kreposti, ki so nam jih dali naši protikomunistični borci. Moral bo seveda zbirati, iskati, izluščiti, primerjati, kar vse predstavlja delo, ki zahteva dosti časa in terja veliko truda, pa končno le ne da vseh zaželenih podatkov, ker pač pisci največkrat niso imeli pred seboj vojaško-vzgojnega cilja.

Med nami v izseljenstvu so ljudje, ki bi mogli v tem oziru veliko prispevati naši vojaški tradiciji. V mislih imamo rojake, ki so poznali tega ali onega, ki je danes že v večnosti, a odlikoval se je v borbi proti največjemu med zli, kar jih pomni človeštvo; ti rojaki vedó za njegova junaška dejanja po pripovedovanju očitvidcev ali pa so morda sami z ramo ob rami sodelovali z njim v borbah. Naj bi te osebe štele za svojo častno dolžnost podati pismeno izjavo o pokojnem junaku in o njegovih podvigih v borbah. Naš list bi take izjave sprejemal in objavljal.

Izjava naj bi vsebovala osebne podatke pokojnega borca —

ime in priimek (pri tistih s podeželja tudi hišno ime), od kod je bil doma in kdaj je bil rojen, opis junaškega dejanja oz. dejanj, če jih je bilo več, z navedbo časa, kraja in enote, kateri je pripadal, ko je izvršil podvig in položaj, katerega je v njej zavzemal, podpis avtorja izjave in pripomba, ali gre za lastno ugotovitev ali za pričanje drugih. V slednjem primeru je potrebno navesti te osebe.

Sam opis junaškega dejanja mora biti kratek in jasen, predvsem pa verodostojen.

Če je le mogoče, priložiti izjavi pokojnikovo sliko.

Kdor misli, da ni dovolj vešč, da bi napisal tako izjavo, naj prosi prijatelja ali znanca, ki bolje suče pero, da mu jo sestavi ali pa jo napiše tako pač, kot ve in zna in jo pošlje našemu uredništvu, ki jo bo že spravilo v sklad s pravopisom in ji dalo ustrezno obliko.

Niso vsi junaki iz naše protikomunistične borbe med mrtvimi. Imamo jih tudi med nami, med našimi prijatelji in znanci. Tudi njim je treba javno priznati njihove zasluge. Priložnosti za to so razne obletnice, njihove osebne in pa dogodkov, pri katerih so bili udeleženi.

Čast in hvala vsem protikomunističnim borcem sploh, vendar je prav, da damo posebno priznanje tistim, ki so prednjačili. Lepšega priznanja pa ne moremo dati tem našim prvoborcem, kot če vsakemu od njih posebej zagotovimo mesto v naši vojaški zgodovini, saj bo tako njihov spomin živel, dokler bo kaj slovenskih vojakov, katerim bodo njihova vojaška dejanja postavljena za zgled in njihove vojaške kreposti za vzor.

S tem pa bo poravnán naš dolg na obe strani: do naših junakov in do naše vojaške zgodovine.

KONZORCIJ „VESTNIKA“ IN UREDNIŠTVO

ŽELITA VSEM BORCEM, RAZTRESENIM PO

ŠIRNEM SVETU, PRAV BLAGOSLOVLJENE

VELIKONOČNE PRAZNIKE

DA SE POZNAME

X. Y., Kanada

Med Slovence po Torontu je bila ob Novem letu razdeljena slovenska priloga „Jedinstva“, ki se tako nedolžno imenuje „Slovenski odmevi“. Sicer ni vredno odgovarjati ljudem, ki pišejo v ta „napredni list“, a ker so nekatere fraze le preveč lepe, jih je treba ogledati malo bliže, da bodo slovenski izseljenci vedeli, kakšni ljudje se skrivajo za tem „demokratičnim“ listom.

Torej, tovariš Šerjak, naj odmeva!

ODMEVI

Udeleženci 7. konvencije jugoslovanskih Kanadčanov nam v svojem „Proglasu“ ne poveste nič novega. To je kopica obnošenih fraz, prav istih, ki smo jih v Sloveniji poslušali od leta 1941—1945 in jih morajo naši rojaki doma poslušati še zdaj. Kaj je resnica vseh teh udarnih besed, tako dobro vemo, da jih ne morete več prodajati nam, ampak kvečjemu kakšnemu Kanadčanu ali Amerikancu, ki na svoji koži še ni spoznal, kaj je komunizem v praksi. Tudi vi ne poznate resnice, ker požirate samo plačano propagando.

Ne govorite o bratski slogi in skupnem delu, ker v resnici se-jete samo sovraštvo in razdor!

Ne pozivajte nas, naj potisnemo na stran vse, kar ovira našo slogo in skupno delo — ko pa sami napadate in obrekujete vse, ki mislimo drugače kakor vi!

Ne učite nas dela za ekonomski, kulturni in obči razvoj Kanade, ko je pa povojna emigracija k temu pripomogla že veliko več kot pa tisti, ki sanjate o raju na zemlji. Tudi nas ne kličite na branik za kanadsko neodvisnost, kajti v tem smo veliko bolj dosledni kot oni, ki jim vi imenujete „demokrati“; mi smo branili svojo domovino, ko je bila v nevarnosti, vaši „demokrati“ so jo napadli in začeli pobijati njene najboljše sinove in hčere.

Kako se morete vi boriti zoper vse, kar nas ponižuje na stopnjo drugorazrednih državljanov, ko pa „tovariši“ doma v vsakdanjem življenju kažejo, da tistega, ki ne tuli z njimi, še za človeka nimajo!

Ne govorite o skupni borbi delavcev za boljše in srečnejše življenje, ko pa vaši vzorniki delavca povsod naredo sužnja, ga gonijo na prisilno in udarniško delo, o udobnosti, ki jo imami mi, pa še sanjati ne sme. Kdor misli, da je komu na zapadu boljše kot delavcu za železno zaveso, je že obsojen in vržen v ječo.

Ne zavzemaite se za slogo kanadskih delavcev in kmetov, ko pa dobro vemo, da slovenski komunisti hujskajo delavca na kmeta, kmetu pa zakonito kradejo zemljo in vse, kar si je s svojimi rokami pri-garal!

Tako, tovariši! Kakor govorite vi, tako so govorili tudi oni doma. Niso povedali, kdo so, a smo jih spoznali po njihovih delih. Tudi vas poznamo, čeprav se skrivate za vsemi lepimi imeni, samo s pravim imenom se ne imenujete. Enkrat smo bili nalagani, zdaj ne verjamemo več in naučenih papagajskih besed, kot jih prodajate vi, ne samo ne bomo kupovali, ampak bomo tudi drugim povedali, kaj pomenijo. Te „Slovenske odmeve“ bo moral plačevati tisti, ki je pred leti zbiral denar za Titov avtomobil.

RAZTRGAJTE MASKE

Pod poglavjem „Rojaki“ skuša uredništvo „Slovenskih odmevov“ „udariti“ (kakšna beseda, kajne!) temelj živahnemu dopisovanju vseh „demokratično“ usmerjenih Slovencev. Zato ta dopis.

Odmev — tovarišem urednikom...

Vaše skrivanje za demokracijo zelo bode v oči in zbuja sum, da ta list pišejo nevarni ljudje. Samo komunisti s takim sadizmom napadajo vse: „belogardiste“, četnike, Mihajlovičevce — to je vse, ki so komunizem spoznali in se mu uprli. Če ste že tako napredni, da niti enega svojih nasprotnikov ne izpustite, zakaj niste tudi toliko pošteni, da sebe imenujete s pravim imenom — komunisti! Veste, tovariši, slovenski partizani so fraze o demokraciji tako ogulili, da se vidite skozi nje. Poznamo vas! Boste že morali ubrati kakšno drugo pot, kajti maske in skrivanje zdaj ni več moderno, ker so zločini vaših učiteljev in vzornikov med zadnjo vojno in še po njej vsem pametnim odprli oči. Kdor je še zdaj slep, je ali tako omejen, da pametnih zaključkov ne more izvajati, ali pa zločinec, ki zločinov namenoma ne vidi.

ENOTNOST SLOVENCEV

Tovariš Jože Šerjak, predsednik Zveze jugoslovanskih Kanadčanov, je s svojim prispevkom res „udaril“ temelj dopisovanju. Zelo se žene za razredno delavsko borbo, očitvidno pa ga skrbi enotnost delavstva. Sam sebi ne verjame, da bo iz njegovega jokanja in borbe za doseg končnega cilja le kaj. Poudarja, da je bilo koncem druge vojne v Kanadi 2.800 Slovencev, danes pa nas je 13.000. In ti tisoči se ločijo po mišljenju, to tovariš Šerjak dobro ve. To je tisto, kar ga skrbi, zato tudi pisari o enotnosti, brez katere se tovariši lahko znajdejo na povratku v preteklost, in se tudi svoboda, ki jo uživajo zdaj, lahko spremenijo.

Tovariši! Vaš strah je upravičen, ker enotnosti z vami ne bo, dokler naši bratje, ki so bili pobiti pod krinko borbe za svobodo naroda, ne bodo dobili zadoščenja. Slovenci v Kanadi smo enotni, smo pa odločno proti družčini, ki jo vodijo tovariš Šerjak in drugi, kajti uspehi njihovega dela niso zavidanja vredni: razdvojeni ljudje, brez vere in narodne zavednosti. Ta pot ni za nas!

„KAJ HOČEMO?“

Kaj hočete, nam je že tako dobro znano, da je o tem neumno razpravljati. Odgovor je kratek: Zmago komunizma, vsem drugim smrt! to je vaš edini cilj. Če pomislimo na dejstvo, da ima v Kanadi vsakdo dovolj svobode in mu je dobro, so mi vaše zahteve docela nerazumljive.

Pojdima kar lepo po vrsti:

Kako je mogoče, da Zveza jugoslovanskih Kanadčanov jemlje v svoj program dela borbo za izboljšanje položaja, za ureditev in razširitev državljanskih pravic itd., ko pa dobro veste, da rdeči režim povsod, kjer se polasti oblasti, ljudem vzame vse pravice in svobosčine!? Kdo vam more verjeti, ko nas je pa tukaj na tisoče, ki smo na svoji koži spoznali, da komunistični režim človeka pahne na stopnjo brezpravnega sužnja?

* * *

Gibanje vaše napredne Zveze jugoslovanskih Kanadčanov je res edina organizacija jugoslovanskih narodov v Kanadi, ki še danes noče priznati, da je komunizem največji sovražnik vsakega naroda. To resnico je najbolj točno povedal sam politkomisar gorenjskega oddela, ki je v marcu 1944. leta pod Stolom govoril mobilizirancem: „Slovenski narod nam je postranska stvar; če pobijemo vse Slovence, bomo na naši zemlji naselili Kitajce ali Japonce. Za nas je važno samo eno: zmaga komunizma na Slovenskem.“ To je res lepa borba za narod. Vi pa še vedno kričite o protinarodnih elementih. Ste res malo napredni, ko capljate najmanj dvajset let za „nazadnjaki“.

(Kdor izjavi politkomisarja ne verjame, temu dam naslov človeka, ki je bil osebno navzoč na tistem političnem predavanju.)

* * *

Tovariši! Spet obsojate vse, ki so se uprli rdečemu barbarstvu. Imate res prav, ko trdite, da izdajalci narodov Jugoslavije ne morejo doprinesiti k ugledu Kanade. Toda — kdo so izdajalci!?

Takole je bilo:

Še preden je slovenski človek sploh mislil na odpor, so partizani pobili na tisoče najboljših Slovencev. Kričali so o borbi proti okupatorju, v resnici pa so z njim sodelovali in se borili edinole proti lastnemu narodu. Nihče več ni bil varen življenja. Ko smo se uprli in to zato, ker smo hoteli živeti, so nas ožigosali z izdajalci.

Nismo izdajali ne napadali, samo poklati se nismo pustili. Partizani so nas izdajali v internacijo, požigali so slovenske vasi, z laškim in nemškim orožjem so tolkli po nas, a nas niso mogli uničiti, ker je bil z nami narod, ki je videl naša dela. To je resnica, to so dejstva, ki jih ni mogoče izmaličiti, ker nas je preveč, ki smo bili priča te hudičeve igre slovenskega komunizma.

Ugotovitve ob Turjaku

Na decembrskem Taboru 1959 v Buenos Airesu je Stane Bitenc imel daljši nagovor, iz katerega posnemamo dobesedno izvajanja, ki se nanašajo na boj za Turjak leta 1943. (Op. ured.)

Danes pa, na IV. taboru Društva slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini — na predvečer vetrinjske obletnice, se spominimo dogodkov v prvi dobi revolucije, zlasti tistih, ki so sledili kapitulaciji Italije v septembru 1943 — Turjaka in Grčaric. To sta imeni, ob katerih nam zastane utrip srca in dih naših pljuč, kadar koli jih slišimo ali o njih beremo.

Ne mislim popisovati gorja, ki so ga prestali vsi tisti junaki Grčaric in žrtve Turjaka, ki so po dolgi borbi upali, da bodo komunisti vsaj delno izpolnili obljube, ki so jih dali pred kapitulacijo, pa so razočarani končali svoja življenja v Jelendolu in drugod, po sramotnem „sodnem procesu“ v Kočevju ali brez njega. Hočem pa ugotoviti in pribiti nekaj dejstev, iz katerih moremo sami povzeti potrebne nauke.

Pretek poldruega desetletja je že doba, ko si moremo in moramo natočiti čistega vina — in brez vsake osti in sovraštva na levo in desno — zgodovinarju predložiti sliko resničnih in nepopačenih dejstev ter stanja, da mu tako omogočimo in olajšamo pravo sodbo in opis zgodovinske dobe — komunistične revolucije in protikomunističnega odpora — dobe, katere nosilec in tvorec je bila slovenska narodna protikomunistična vojska.

S tem edinim namenom in zgodovinski resnici na ljubo ugotavljam in pribijam: *krivda za turjaško tragedijo leži v pretežni meri na protikomunističnem taboru samem*; dejstva za to so pa naslednja:

1. poveljstvo, ki je izdalo povelje za koncentracijo dolenskih protikomunističnih enic v Turjaku, ni predvidevalo možnosti, da ev. odpade predpostavka, na kateri je povelje slonelo: to je, da ne pride do angloameriškega izkrcanja v Sredozemlju in pohoda zahodnozaveznških armad preko ljubljanske kotline.

2. radijske zveze med Turjakom in okrog njega koncentrirane vojske ter inozemstvom praktično ni bilo. Radiotelegrafist na Zapotoku je imel le radiooddajno in sprejemno postajo, ključa za šifre pa so bili v Ljubljani.

3. v najtežjih trenutkih, ki jih preživlja narod, bi bilo pričakovati, da bi politične stranke, strančice in razne struje v njih prenehale zasledovati svoje strankarske cilje, da se tako narod združi v čim močnejšo fronto proti sovražniku. Tej skupni narodni potrebi se *niso* podredili vsi tisti, ki so v onih kritičnih dneh pridigali in propagirali, da se bo Turjak branil do zadnjega — napovedovali so slovenski Alcázar. S tem so ustvarjali usodno miselnost, ki je z dodatkom vojaške nediscipline, odločilno prispevala k turjaški katastrofi.

4. iz te miselnosti in stanja stvari je moči razlagati največji prestop, ki je možen v vojaški edinici, to je *nedisciplina*.

Poveljstvo Turjaka, ki je dobilo od nadrejenega poveljstva na Zapotoku najprej povelje za umik in pozneje ukaz za izpad, ni izvršilo niti prvega niti drugega. Okrog 700 mladih življenj je ugasnilo zaradi vojaške nepokorščine. Obe povelji sta bili dokazano dostavljeni poveljstvu Turjaka. Namesto da bi povelji izvršili, so na zboru vodilnih ugotavljali debelino grajskega zidu, zalogo hrane in streliva, sovražnik po je ojačeval in stiskal obroč svojih okrog gradu, čigar stoletno obzidje je končno moralo kloniti pred rušilno silo topov.

Tako je padel Turjak — postaja križevega pota slovenskega naroda.

IV. TABOR BOJEVNIKA — DRUŠTVA SLOVENSКИH PROTİKOMUNISTIČNIH BORCEV V ARGENTINI

Na slovenski Pristavi v Moronu je bil 13. decembra 1959 IV. tabor borcev, živečih v Argentini. Zapisnikar ing. A. Matičič je takole popisal bistvene točke občnega zbora: „Začel je in vodil občni zbor predsednik Pregelj Bogo, ki je pozdravil vse navzoče, posebej pa kurata Guština Jožeta, predsednika konzorcija „Vestnika“ Edija škuja in dopisnika Svobodne Slovenije Jožeta Vombergarja. Uradne pozdrave so navzoči poslali predsedniku NO dr. M. Kreku, Zvezji protikomunističnih borcev v USA in direktorju Oreharju.

Poročilo strokovnega načelnika je podal **Radivoj Rigler**, ki je kljub zaposlenosti v delu in pomanjkanju strokovnih pripomočkov in nedovoljnem sodelovanju članov vendarle imel dvoje predavanj (**Lanús** in **San Justo**) in pripravil nekaj člankov s svojega področja za „**Vestnik**“. Rigler je ugotovil, naj bi društvo delovalo v dveh smereh: v duhovni povezanosti vseh protikomunističnih borcev in v gmotni pomoči invalidom in vojnim sirotam. Za njim je podal poročilo članskega načelnika **Havelka Daniilo**. Razveseljivo je, da se je število članstva povečalo za 24 oseb, tako da je sedanje stanje 206 članov. To pa je še vedno premalo in zato bo v novem poslovnem letu treba vreči vse sile v pridobivanje novih članov. Gospodarski načelnik **Jožo Jenko** je ugotovil, da prebitek društvene blagajne je ugotovil, da je premalo povezanosti med člani in sodelavci pri „**Vestniku**“, medtem ko na zaostali članarini pričakuje še okrog 3.500 pesov. Iz invalidske blagajne je bilo izplačanih 1900 pesov za podpore najpotrebnejšim, v blagajni pa je prebitek 382.15 pesov. Tiskovni referent **Ivan Korošec** je ugotovil, da je premalo povezanosti med člani in sodelavci pri „**Vestniku**“, obenem pa da sta zaposlenost in redolavnost sploh krivi, da se ne more narediti več, kakor se je v preteklem letu. Tajniško poročilo je podal **Nija Logar**: odbor je imel 13 rednih in 3 izredne seje, katerih se je redno udeleževalo 9 članov odbora. V imenu nadzornega starešinstva je podal poročilo **Janez Kralj**, ki je ob pregledu knjig našel vse v redu, predlagal zaupnico dosedanjemu odboru in za tem so navzoči dalj razrešnico dosedanjemu odboru. Pri volitvah je bila predložena le odborova lista, za katero je glasovalo 25 članov, proti 10 in vzdržalo se je 5 članov. Novi odbor sestavljajo s funkcijami, kakor so bile določene že pri predložitvi liste: starešina **Pregelj Bogo**, 1. pomočnik **Nija Logar**, tajnik, 2. pomočnik **Pavle Rant**, tiskovni referent, 3. pomočnik **Marko Kremžar**, vodja oddelka za zgodovinska raziskavanja, strokovni načelnik **Radivoj Rigler**, 1. pomočnik **Cof Emil**, 2. pomočnik **Prelog Miloš**, članski načelnik **Havelka Daniilo**, pomočnika **Bitenc Stane** in **Rožina Rudolf**, gospodarski načelnik **Jenko Jože**, pomočnika **Urbančič Tone**, socialni referent, in **Vencelj Dolenc**, gospodar. Nadzorni odbor sestavljajo: **Janez Kralj**, ing. **A. Matičič**, **Korošec Ivan**.

Iz posameznih poročil posnemamo naslednje podatke:

gospodarski načelnik poroča:

dohodki:

prenos iz prejšnje poslovne dobe	575.75	
vloga v denarnem zavodu	4.000.—	
plačana članarina v poslovni dobi	8.574.—	
obresti od denarne vloge	613.40	13.763.15

izdatki:

nabavka nove štipiljke	165.—
na račun naročnine „ Vestnika “	4.000.—
oglasi v časopisih	362.—
prispevek za srebrno mašo	200.—
tiskovine	1.515.—

pisarniški stroški, pošta	424.40	
odškodnina uporabe prostorov	500.—	
vloga v fond za lastne prostore	2.000.—	9.166.40
Prebitek		4.594.75

Invalidski fond:

dohodki:

prenos iz prejšnje poslovne dobe	292.15	
dar g. E. Cofa	500.—	
nabirka ing. A. Matičiča	237.—	
dar g. Bavdeka I.	20.—	
nabirka „Vestnika“	55.—	
nabirka gospodarskega načelnika	263.—	
nabirka v Lanusu	412.—	
nabirka v San Justu	518.—	2.297.15
izdatki:		
na podporah izplačano	1.900.—	
potni stroški	15.—	1.915.—
Prebitek		382.15

Podpore so bile izplačane družini pok. Cveta Zupančiča ter ponesrečencem Blažu Razingerju, Omahnu in J. Celharju.

Upravnik „Vestnika“ navaja, da glasilo odpošiljajo takole: 480 izvodov USA in Kanada, 24 Francija, 52 Italija, 26 Avstrija, 16 Anglija, 7 Avstralija, poverjeniki v Buenos Airesu in drugod razdele okrog 300 izvodov. Celotna naklada znaša 1200 izvodov.

Glavno tajništvo ZSPB je ob občnem zboru v Torontu, 5. septembra 1959, navedlo naslednje število članstva: USA — Cleveland 90, Gilbert, Minn. 16, Milwaukee, Wisc. 6, Kanada — Toronto 76, Guelph, Ont. 7, Hamilton, Ont. 5; manjkajo točne številke za St. Catharines, Ont., Montreal in Noranda, oba Quebec. Prav tako ni navedenih števil za Anglijo (vodi Stane Pevec), Avstralijo (Erpič Franc), Francijo (Guštin Ciril), Italijo (Vinko Levstik), Nemčijo (Janez Toplišek).

V Avstriji, Spittal ob Dravi (Janez Kolenc) je 13 članov, od teh trije invalidi.

Kaj se res ne da nič napraviti?

Pod naslovom „Komunizem in mi“ v „Duhovnem življenju“, okt.-nov. 1959 ugotavlja prof. Geržinič med drugim naslednje:

Naši grehi, krivice, zlorabe, opuščanje, hinavščina, skratka vse, s čimer v praksi zanikavamo krščanstvo — to je tisto, kar toliko ljudi, posebno še mladostno idealnih, pa neizkušenih, peha v službo najstrašnejše, najbolj cinične uničevalne sile.

Naši grehi do javnega blagra in družbenega reda gredo številne rodove nazaj. Osebo duhovno življenje je pešalo, zato so ošibe tudi energije, ki so potrebne za učinkovito izvajanje družabne pravičnosti in krščanske ljubezni. Področje za področjem je uhajalo izpod vlade božjih postav. Liberalizem je z revolucijami in brez njih uzakonil svoja načela... Tako se je v razmeroma kratki dobi družba znašla v sistemu, ki družijo samovoljno manjšine z grenkim podložništvom ostalih. Temeljne sestavine tega sistema — včasih v trenju med seboj — so kapitalizem, liberalna demokracija in državna birokracije.

Vsi trije pojavi so daleč od krščanstva. Liberalizmu je *razkristjanjenje* precej uspelo. Zdrave sile so se sicer pričele organizirati, pamet je zmagala v mnogih družbenih reformah, vedno širši krogi so prišli do spoznanja: ali gremo za glasom Cerkve, ali pa nas tok zanese v dosledni, na drobno zgrajeni materializem — v *komunizem*.

Ta je imel v zmateriaziranih plasteh lahko delo. Obljubil jim je stvarno blaginjo in odrešenje od velikih tegob moderne družbe. S tem, da je osvojil Rusijo in da je po drugi svetovni vojni spravil podse tretjino sveta, je njegov vpliv še porasel. Mnogi so se mu prostovoljno vdinjali. Sreče tam nihče ni našel. Strašen je trenutek, ko se zavest dokončno razsvetli: dal sem se zavesti, delal sem za zmago zla, zapravil sem življenje. Še strašnejši je obup, ki se nato polasti duše.

Nekateri pridejo ob primerjanju zapadnih slabosti s komunističnimi uspehi do klavnega zaključka: vse je izgubljeno, nič se ne da napraviti. A to je zaključek le za brezvernega ali pa malovernega človeka; takega, ki vidi le površje: diplomacijo, armade, ustanove.

Lahko napravimo vse (za rešitev sveta), zakaj moč je v božjih rokah in božje moči je deležen tisti, ki v njem polje življenje. Rešno pot kaže že več kot sto let sama božja Mati: „*Molitev, pokora!*“... Med sredstvi za ozdravljenje in rešitev postavi papež (Pij XI. v „*Divini Redemptoris*“) na prvo mesto *obnovo osebnega in javnega življenja* po evangeljskih načelih. Na temelju duhovnega preroda in z mi-

lostmi... se moramo vsi... pokoriti tistima dvema Gospodovima naukom, „ki imata posebno zvezo s sedanjim položajem človeškega rodu“: *uboštvo v duhu* — nenavezanost na zemске dobrine naj iztrebi gnusobo materializma — in *krščanski dejavni ljubezni*: ko bomo v bližnjem, zlasti v trpečem, videli Kristusa samega... Ljubezen pa nikoli ne bo prava ljubezen, če ne spolnjuje zahtev *pravičnosti*, menjalne in socialne.

Družbeni položaj se bo mnogo hitreje in brez zastranitve boljšal, ako bodo reforme temeljile na *socialnih naukih Cerkve*.

Pri nas je že dr. Mahnič opozarjal, da je v boju proti temnim silam potrebno izvrševanje obeh velenikov Jezusovega naročila: Čujte in molite! Molimo in čujmo!

Za boj proti komunizmu — to je danes *eden glavnih odsekov* (podčrtali mi) neprestanega boja za božje kraljestvo na zemlji — nam je Pij XI. pridobil za zaveznika in voditelja človeka, katerega moč in moдрost neznansko prekaša sposobnosti vseh sodobnih veličin med ljudmi. Ta človek je sv. Jožef.

Z zaupanjem v Boga bojujmo boj vere in poživljaj nas tale gotovost: „Medtem ko se obljube lažnih prerokov na zemlji zgube v krvi in solzah, zablešči vedno znova v nebeški lepoti veličastna apokaliptična napoved Zveličarja sveta: 'Glejte, jaz prenavljam vse stvari.'“ (Apok. XXI, 5).

Titova taktika

Titovo taktiko označuje dvojje: 1. Upoštevanje, da leži Jugoslavija sredi Evrope, kjer so se jugoslovanski narodi razvijali pod drugačnimi gospodarskimi, socialnimi in kulturnimi vplivi kot pa moskovski podaniki. Kljub komunistični diktaturi, ki je v bistvu povsod enaka, je komunizem v Jugoslaviji do določene mere pripravljen priznati relativno samobitnost kulturni „nadstavbi“, kot se je v teku dolgih stoletij razvijala pod vplivom krščanske kulture. Ta koncesija pa je le *začasna*, storjena samo zato, ker neznatna komunistična manjšina v trenutku, ko so jo sovjetski bajoneti dvignili na oblast, ni zmogla čez noč povsod enako vsiliti ljudstvu tudi svoje „kulture“. A koncesija je storjena le s pridržkom in v pričakovanju, da se bo ob spremenjeni gospodarski „podstavbi“ in pa s smotrno propagando polagoma zabilisal vpliv krščanskega zgodovinskega razvoja. In tedaj se bo spremenila tudi kul-

turna „nadstavba“. Takšno spremembo pričakuje komunizem na vseh kulturnih področjih: v pravu, v morali, v umetnosti, v filozofiji in zlasti v religiji, ki bo po komunističnem pričakovanju v socialistični družbi „kot orodje za izrabljanje proletarskih množic“ sploh sama po sebi izginila.

2. Drugič pa začasna komunistična zmernost, ki so jo površni zapadni časnikarji zaradi navidezne rahle zveze z Moskvo začeli označevati za „nacionalni komunizem“, prinaša najprej mednarodnemu komunizmu velike ugodnosti.

a) Jugoslovanska zunanja politika „znosnega sožitja“ (koeksistenca) je stvarno jugoslovanski doprinos k miniranju zapadne fronte in k zmagi komunizma v še kapitalističnih državah. Tito, stoječ „sredi“ med Moskvo in Washingtonom, dela komunizmu neprimerno večje usluge, kot pa bi jih mogel, če bi bil strumno organiziran v „vzhodnem bloku“.

b) Drugič pa je Titu njegova spretna taktika omogočila ceneno ali celo zastojno oskrbo z živilskimi potrebščinami, z industrijskimi izdelki in celo z najmodernejšim orožjem. A ne toliko iz Moskve, ki je tudi do svojih prijateljev nezaupna, hladna in skopa, kakor predvsem iz zapadnih kapitalističnih držav, zlasti Severne Amerike, kjer še vedno naivno pričakujejo, da bodo njihovi dolarji povzročili bistvene razpoke v komunističnem imperiju... Od leta 1948 je Tito od Z.D.A. prejel nad poldrugo milijardo dolarjev pomoči. V primeru s tem je finančna pomoč iz Moskvi mnogo skromnejša: 281.5 milijonov dolarjev obljubljenega *posojila*, pa še to za ceno priznanja komunistične Vzhodne Nemčije, priznanja poljske meje na črti Oder—Neise, podpisa komunističnega mirovnega proglasa (1957) in odpovedi ameriške vojaške pomoči.

c) Tito je ponovno izjavil, da „nacionalnega komunizma“ ni. Popolnoma pravilno. Saj bi takšen komunizem bil v nasprotju s samim seboj. V ostalem pa sedanje „posebno“ stališče jugoslovanskim komunistom vелеvajo tudi *domače politične razmere*. Od zapada komaj kdo še kaj pričakuje. Vsi pa se boje tesnejše naslonitve in povezanosti z Moskvo. Zato tudi tisti, ki so proti komunizmu — in to je ogromna večina prebivalstva, — menijo, da je še vedno boljši titizem, kakršen že je, kakor pa komunizem sovjetskega tipa.

(Vzeto iz dr. Ivan Ahčin, *Socialna ekonomija*, 1. knj., Buenos Aires 1958).

PREKO POLJA

Kako da že slavčki pojo,
ko vendar še vse je temno?
A pevčki preljubi prav dobro vedo,
da noč se poslavlja,
ko sonce hrib ožarja
in megle v dolino lete.

Preko polja se zarja razlija.
Drovje brsti po vrhovih,
zvončki cvetijo,
vijolice dehte,
potok šumi in prepeva.

V vinogradih grozdje diši.
Zidanice so oživele.
Slavčki pojo in pojo:
le moji prijatelji spe.
V mrz'i zemlji ležijo,
v grobovih trohnijo,
njim pesem ne doni:
kosti, same kosti
so si bratje.

Frank

TEMNI GOZDOVI

Grozni ste temni gozdovi
skriti v vas so grobovi,
pod vami sinovi trohnijo:
sveto zemljo njih srca želijo.

Polni so bili življenja,
sveta jim bila je zemlja,
zanjo živeli so in krvaveli;
vročo ljubezen z bratj gojili.

V zemlji zdaj spijo pokojno,
ker sovražili so vojno;
delo molitev ves čas življenja
dala sta jim največ veselja.

„Gnusne z'očine ste naredili,
ko ste v temne nas ječe pahnili,
obsodbo čez noč izvršili;
sledove krvi pa v temi zakrili.“

Ni skrito, kar je storjeno;
težko, da bo kdaj odpuščeno:
a narod pregнал bo vse zlo
nekdanje,
sodil pa tudi zločinsko dejanje.

P A B E R K I

Izvleček iz nedavnega pisma iz domovine pravi takole:

„Bojim se, da se malo pozna, da je možakar dobil vizo in bil v Jugoslaviji, kajti njegovi prejšnji članki so bili bolj ostri. Pri nas se situacija ni spremenila kdo ve kaj. Če so ob nacionalizaciji naleteli na odpor, so našli izhod v povišanju najemnin, tako da so ljudje pozabili na prvo in se jeze na drugo. Povišanje plač za 6% je norčevanje ob 100% povišanju najemnin in lahko si predstavljaš, kako so ljudje tega veseli... Pri nas torej ni znaka popuščanja.

Prav čudna pa je za mene ugotovitev nove linije zapadnjakov, kot mi jo je pokazal dr. X. Y. On namreč pravi, da je za zaveznike mnogo bolj koristen partijec, ki bi ob določenem trenutku hočeš nočeš prišel v njihove vrste, kot pa še tako zaveden nasprotnik komunizma. Kajti tako pravi on, ob tistem trenutku, ko bi ga najbolj potrebovali, bi nikogar od nas ne našli. Medtem ko bi partijci bili vsi na svojih mestih in bi zato bili porabni. To je torej politika čistega oportunizma, kakršno v ostalem dr. X. Y. tudi vodi, ki ne samo dopušča, ampak celo nagrajuje najslabše elemente. To pa pomeni tudi, koliko se vodi računa o tistih, ki so vsekož ostali zvesti. Kajti, če on pravi, da na najbolj potrebnem trenutku nikogar od nas ne bo (ker bomo mrtvi ali pa zaprti!!), potem to pomeni, da se tudi nihče ne bo pobrigal za to, da bi nas o pravem času obvestil o taki situaciji. Zagovorniki demokracije torej ne marajo čistih ljudi. Potem bi bilo ver-

jetno bolje, da bi se pokazali kot navdušeni komunisti, kajti v tem primeru bi nam bilo bolje zdaj in pozneje, da o prej sploh en govorim. Zares so čudna pota te političarske modrosti, kajti po njegovem ne gre niti za ubacivanje v partijo in torej niti za miniranje partije od znotraj, marveč za najbolj naglusno umazanijo. Tako bi se torej morali zavezniki obrniti ob danem momentu na komunistične voditelje (navaja imena).“

* * *

V Meddobju, štev. 1-2, leto V., je Zorko Simčič objavil pod zaglavjem čas na tribuni esej Iz zapiskov neznanega pisatelja, s katerim se je srečal na Paternalu v Buenos Airesu. Simon Preprost, tako je ime pisatelju, je emigrant prejšnjega rodu, ki v Buenos Airesu srečava emigrante po drugi svetovni vojni. Eno takih snidenj je takole podano:

„Snoči sem spet spoznal enega od „novih“. Ni napačen človek. Sploh, več ko jih spoznavam, bolj vidim, da so nam jih prečrno risali. Treba bi bilo natančneje zvedeti, kako so se godile stvari doma med vojno... Debelo uro sva kramljala. Na srečo sem imel še od lani nekaj steklenic domačega vina. Tako hitro sva ga zvrčala (on hitreje kot jaz), da je kmalu dobil steklene oči in sva si kmalu bila kot stara znanca. Ko sem mu izdal, da bi bil rad pisatelj, je umolknil in se zagledal v steno. Šele čez dolgo časa se je oglasil:

„Če bi bil jaz pisatelj, bi napisal zgodbo o nekom, ki se po desetih letih vrne iz tujine domov. Na do-

mači meji reče: 'Preden prestopim belo črto in se spet dotaknem domače grude, preden se po tolikih letih beganja spet urnem, recite samo eno besedo: Žal nam je za poboj desettisočev. Recite, da vam je žal... Drugače ne morem, kaj ne razumete, da drugače ne morem nazaj!'

'Žal nam je za poboj desettisočev,' reče rdeči oficir malce zdolga in čisto.

Možu za zaporniki se orosijo oči, preko lica mu zasije sonce, kakor da vsa ta dolga leta ni čakal drugega nego te odrešujoče besede. Potem stopi naprej, poklekne na domačo zemljo in jo s solzami v očeh poljubi.

Oficir gleda za njim in ko vidi, da se mož dvigne in da s svetlim obrazom, uprtim v nebo, izginja po cesti med polji, vpraša pribočnika: „Katerih desettisoč je mislil?“

Ko mi je mož nehal pripovedovati, ni imel samo steklene oči, ampak tudi steklene prste. Zazvenelo je, ko je spet zagrabil kozarec. Vidim, da so ti novi dosti bolj žalostni kakor smo mi. A nisem vsega dobro razumel. Kaj je pravzaprav hotel povedati s to zgodbo? Vsekakor vidim, da bi on (če bi pisal) pisal drugačne zgodbe, kakor bi jih jaz (če bi pisal). Čisto drugačen! Čudno, kaj? Če človek pomisli, da sva iz istega naroda in da je tega naroda vsega skupaj komaj za polovico prebivalstva mesta, v katerem sva se zdaj srečala.“

* * *

Agencija ANSA je sredi februarja objavila tole novico iz Beograda:

„Ali smejo jugoslovanski komu-

nisti prisostvovati katoliškemu pogrebu, ne da bi jih partija zato kaznovala, pa čeprav vodi sprevod duhovnik in na čelu nosijo križ? — Da, odgovarja tednik Komunist, glasilo Centralnega komiteja Zveze jugoslovanskih komunistov, na številna vprašanja, ki jih je uredništvo prejelo. Vse so se nanašala na udeležbo komunistov pri različnih ceremonijah in verskih obredih. Tednik tudi pritrdilno odgovarja na vprašanje, ali sme komunist prisostvovati katoliškemu krstu, kajti v „tem primeru postane samo očitno, da dotični član Zveze nima dovolj ideološke podlage, da bi med svojci izruval verske osnove.“

* * *

Iz pisma iz Kanade:

„K jugoslovanskemu konzulu pride stara žežnica, ki bi rada podaljšala dovoljenje za bivanje v Kanadi. „Počakajte v čakalnici,“ ji ukaže eden izmed uradnikov. Do konzula se namreč ne pride kar tako hitro... Ženica pa čaka in čaka in si ne more misliti, kaj bi konzula tako zaposlovalo.

Tedaj nekdo sunkoma odpre vrata, plane preko čakalnice, gre naravnost do vrat konzulove sobe in še med vrati pravi: „Kje imaš tiste cigarete, ki so nama včeraj ostale?“ Takoj sta bila v živahnem razgovoru, ki je izdajal dolgotrajno znanstvo.

Ta obiskovalec živi v Torontu, in dobro je poznan. Njegov jezik je sladak kot med, a delo je nevarno. Vse obrede in običaje, nič mu ne uide in na prodaj ima vse, kar je pod soncem.

S konzulom sta pa prijatelja...“

UREDNIKOV BUNKER

Avtorju prispevka: Kdo je začel in kako se je vršil boj proti komunizmu?: prejel sem Tvoj prispevek. Natresel si toliko vprašanj, toliko misli, da jih je nemogoče v strnjeni obliki podati v listu. Zato bi Te prosil, da se ob priliki oglasiš osebno in se pomeniva, kako in kaj, da bo iz današnjega prispevka nastala vrsta krajših sestavkov. Je pa točno tako, kakor omenjaš: preteklost moramo raziskovati po nekem načrtu in izsledke zapisovati, ne pa skakati iz dobe v dobo ali pa začenjati pri koncu. Prav lep pozdrav.

C. R. — Kot vidiš, je Preko polja natisnjeno. Misli so lepe, potruji pa se, da boš prihodnjič bolj vesel. Verjetno sva oba izgubila enako število prijateljev, ki jih ne bo več. Obema je hudo. In bolj jim bova ustregla, ako se bova še naprej korajžno držala. Saj vedo, da smo jih imeli in jih imamo radi. In zamerili nam bodo, ako bomo preveč nežni. To pustiva rajši poklicnim ali pa resničnim pesnikom. Velja? — Bog Te živi!

Frank. — Prijatelj Zdravko je poslal nekaj Tvojih pesmic. Ena izmed njih je natisnjena. Tebi in vsem drugim, ki pišejo, pa v imenu mrtvih tale prošnja: javlajte se, pa vedno povejte, kateri edinici ste pripadali, kdo je bil komandir, kateri izmed Vaših prijateljev so omahnili v borbi in kateri so bili vrnjeni. Le tako bomo, z božjo pomočjo, sčasoma prišli do kar se da popolnega seznama, do zapisa junških dejanj in s tem do ohranitve glavnih podatkov o naši borbi. — Pesnice so same na sebi lepa stvar, a z njimi ne moremo svetu dokazovati

pravilnost našega stališča tedaj in sedaj.

Borcem v Guelphu in Norandi: pa tudi vsem krajevnim edinicam tale prošnja: ko se boste prihodnjič sešli na prijateljskem sestanku, napravite posnetek in ga pošljite uredništvu, navedite imena vseh na sliki in pa, kateri edinici so pripadali. V teku leta moramo spraviti skupaj čim več podatkov o imenskem sestavu naših nekdanjih bataljonov.

Vse, ki se čutite sposobne pisati, prosimo, da ob prihodnjem svidenju s prijatelji zapišete, kar vam bodo kot očividci pripovedovali. Napravite zapisnike, kajti le tako in s teksti, ki bodo pisani tako, da jih lahko vsak trenutek prevedemo na kateri koli svetovni jezik, bomo ohranili dejstva, obenem pa tudi širili naše ime in naš doprinos v borbi proti komunizmu.

Vsem soborcem: ob krstih, porokah in drugih slavjih spomnite se invalidov, vdov in v stiski se nahajajočih. Včasih ste s puško v roki hiteli na pomoč, če je bil prijatelj v nevarnosti, danes je pomoč potrebna v drugačni obliki. — Vsem hvala že vnaprej za vse darove!

Borci v USA in Kanadi: pošiljajte vse dopise o nekdanjih bojih in slike, ki bodo nepoškodovane vrnjene, referentu za zgodovino pri ZSPB Zdravku Novaku, 1084 E 177 St. Cleveland, Ohio, USA. Z njim sodelujejo v začasnem pripravljalnem odboru gg. msgr. Škerbec, urednik Cene Lipovec, prof. dr. Felicijan Jože, Žakelj Jakob. Grum France in ing. Lekan Jože.

VSEBINA

† Kardinal Alojzij Stepinac	33
† Dr. Ivan Ahčin	33
Darilo materam za njihov dan	34
Priprave za Pariz (R. J.)	36
Kikelj — župec	39
Misli za Veliko noč (B. R.)	40
Zahvala I. Korošca	41
Borba v Pleterjih	42
Naš dvojni dolg (Radivoj Rigler)	48
Da se poznamo (X. Y.)	51
Ugotovitve ob Turjaku (S. Bitenc)	54
IV. tabor Bojevnika	55
Kaj se res ne da nič napraviti?	58
Titova taktika	59
Preko polja (C. R.)	61
Temni gozdovi (Frenk)	61
Paberki	62
Urednikov bunker	64

IZŠLA JE ZANIMIVA KNJIGA V SRBOHRVAŠČINI

KOČEVJE

Titov najkrvaviji zločin

..... Spisal Bor. M. Karapandžić

..... Knjiga odkriva strahote največjega masovnega zločina jugo-
..... slovanskega komunista Tita in njegovih oprod.

..... V knjigi je opisana tragedija 18.500 Slovencev, Hrvatov in
..... Srbov pobitih v kočevskih gozdovih.

..... Knjiga vsebuje 17 dokumentarnih slik. — Cena 2 dolarja.

Naročite jo lahko:

Argentina:

332 Albert St.

Uprava „Vesnika“

East Melbourne, Vic.

Ramón Falcón 4158, Bs. Aires

Anglija:

U.S.A.:

Mr. Aleksandar Mirčić,

B. M. Karapandžić

80 Bradleigh A. Grays, Essex

7104 Lawn Ave.

Italija:

Cleveland, Ohio

Sig. Boga Pavlovic

Kanada:

Via San Marino 30/11

Mrs. V. Lazich,

Roma, Italia.

149 A Hillingdon Ave.

Nemčija in ostale evr. dežele:

Toronto, Ont.

Dušan V. Nikolić,

Avstralija:

München 45, Prager str. 8/1

Mr. Adam Karapandžić,

Deutschland.